

II Міжнародний конкурс "Azores Combo Art Camp" (Португалія) під патронатом Місцевої влади Азорських островів і "Mala Cooperativa Cultural CRL" (Культурне об'єднання Mala CRL), 2010 р. (студ. А. Скрипка); Міжнародний конкурс "Дизайн для всіх – технології майбутнього та повсякденне життя" (Південна Корея, м. Сеул, 2010 р.); Міжнародний конкурс "BECKERCONTEST" в рамках виставки "INTERZUM" (Німеччина, м. Кельн, 2011 р.); конкурс меблів "DESIGN QUEST 2011" (США, штат Мічиган, 2011 р.); Міжнародний конкурс "Арт-Москва" "NEXT+2011", 2011 р. Гран-прі нагороджений студ. Карасик С.; Міжнародний конкурс "Дитячий меблевий конструктор" (Росія, м. Санкт-Петербург, 2012 р. Диплом III ступеня – студ. Д. Крутько); Конкурс предметного дизайну Cristalplant Design Contest 2012, Італія, м. Рим, 2011-2012 рр.

Саме вирішування нових для студента завдань сучасної меблевої галузі в умовах конкурсних вимог стимулює творчу активність, змушує діяти оперативно у часі та самостійно приймати остаточні рішення. Серед названого переліку конкурсів важливе значення щодо пізнання інших форм навчальної методики мали конкурси "Репліканти. Нове століття", згідно з яким дизайнери повинні були створити проектні пропозиції на підставі аналізу виданих меблевих об'єктів: стіл Adjustable Table E 1027 французького дизайнера Ейлін Грей (Eileen Gray, 1878-1976) та барний стілець "Skoop" сучасного американського дизайнера Карима Рашида. Навчальне проектування "за прототипами" або "у стилі майстра" мають вагомий значення для формування особистості майбутнього дизайнера. Тому цей методичний напрям вважаємо перспективним.

Висновки. Методичні напрями, що застосовуються в дизайн-освіті меблярів ХДАДМ, можна узагальнити таким переліком: вивчення різноманіття концепцій (теорії й практики) формоутворення меблів у дизайні XX – початку XXI ст., робота в ареалах проектних парадигм, робота з прототипами, виявлення властивостей різних конструкційно-обробних матеріалів, оволодіння рукотворною та комп'ютерною графікою.

Подальші науково-творчі контакти з Львівським національним лісотехнічним університетом дадуть змогу розширити ареали професійного спілкування і оптимізувати вирішення актуальних проблем меблевої галузі в Україні, головна з яких – пошук своєрідності вітчизняного меблевого дизайну.

Подальший напрям дослідження методики підготовки дизайнерів меблів лежить, безумовно, в ознайомленні з переліком і змістом методичних завдань в європейських школах дизайну, в аналізі прогресивності цих методик та перейманні їхнього досвіду.

Література

1. Голобородько В.М. Ергономіка для дизайнерів : підручник / В.М. Голобородько. – Харків : Вид-во ХДАДМ, 2012. – 378 с.
2. Коськов М.А. Дизайн. Основы теории : учебн. пособ. / М.А. Коськов, А.А. Полеухин / под ред. М.А. Коськов. – СПб. : Изд-во "Политехн. ун-та", 2009. – 308 с.
3. Мигаль С.П. Проектирование мебели : навч. посібн. / С.П. Мигаль. – Львів : Вид-во "Світ", 1999. – 216 с. – С. 209-211.
4. Свірко В.О. Основы эргономического дизайна : навч. посібн. / В.О. Свірко, О.В. Бойчук, В.М. Голобородько, А.П. Рубцов. – К. : Вид-во НАУ, 2011. – 300 с.
5. Розенсон И.А. Основы теории дизайна : учебник [для студ. ВУЗов] / И.А. Розенсон. – СПб. : Изд-во "Питер", 2008. – 219 с.

Трегуб Н.Е. Методические направления в дизайн-образовании мебельщиков (из опыта ХГАДИ)

Рассмотрены методические направления подготовки студентов специализации "Дизайн мебели" в контексте современных требований мебельной отрасли и смены концепций в проектной культуре. Выявлена роль, цель и структура дисциплины "Проектирование мебели" и "Работа в материале" в формировании личностей специалистов образовательно-квалификационного уровня бакалавра. Сформулированы основные методические направления в учебном процессе ХГАДИ и перспективы их дальнейшего развития.

Ключевые слова: методические направления образования, дизайн мебели, материалы.

Tregub N.Ye. Methodical directions in design-education of furniture-makers (from experience of KSADA)

Methodical directions of preparation of students of specialization are examined "Design of furniture" in the context of modern requirements of furniture industry and changing of conceptions in a project culture. A role, purpose and structure of discipline, is exposed "Planning of furniture" and "Work in material" in forming of personalities of specialists of education is qualification level of bachelor. Basic methodical directions are formulated in the educational process of KSADA and prospects of their further development.

Keywords: methodical directions of education, design of furniture, materials.

УДК 721.01+502+37.01

Асист. О.С. Троцька, канд. пед. наук –
Тернопільський НПУ ім. Володимира Гнатюка

ЕКОДИЗАЙН У КОНТЕКСТІ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ДИЗАЙН-ОСВІТИ

Проаналізовано особливості екологізації змісту дизайн-освіти на основі принципів та засобів екологічного дизайну та формування екологічного світогляду як важливої складової професійної культури майбутнього ландшафтного дизайнера. Обґрунтовано необхідність екологічного виховання студентів та дифузного включення питань екологічного дизайну у зміст більшості навчальних дисциплін.

Ключові слова: екодизайн, екологічне виховання, екологічний світогляд, дизайн-освіта.

Постановка проблеми. Тенденції світового розвитку та інноваційні процеси, що відбуваються у суспільстві, потребують серйозних змін у підходах до формування екологічної свідомості молодих поколінь.

Процес взаємодії людини і природи є настільки складно-диференційованим, що дослідники (Г. Бачинський, Т. Гардашук, М. Газуда, М. Голубець, В. Грубінко, М. Кисельов, О. Орлова та ін.) говорять про існування єдиної соціоєкосистеми, яка частково втратила здатність до природної саморегуляції, ця проблема також входить до сфери досліджень дизайну загалом та екодизайну – зокрема. Тому метою дизайн-освіти повинно бути не лише формування у студентів професійно-практичних знань, умінь і навичок, а й формування екологічного типу світогляду.

Аналіз актуальних досліджень. Методологічною та теоретичною основою для більшості вітчизняних досліджень, які пов'язані із переосмисленням сучасного стану дизайн-освіти на засадах екологічного дизайну, є праці А. Бойчука, В. Даниленка, А. Галушки, В. Глазичева, О. Генісаретського, К. Кондратьєвої, В. Прусака, В. Сидоренка, О. Орлової, А. Уварова та ін. Проте екологізація дизайн-освіти не втрачає своєї актуальності, проблема використання принципів та

засад екодизайну у процесі підготовки дизайнерів ще не отримала достатнього обґрунтування, не розроблена так чітко, як цього потребує сучасна практика життєдіяльності.

Метою роботи є обґрунтування доцільності використання принципів і засад екодизайну для вирішення проблем екологізації дизайн-освіти.

Виклад основного матеріалу. Аналіз педагогічної практики показав, що екологічна освіта дизайнерів, зазвичай, завершується на рівні загальноосвітньої школи і спрямована, здебільшого, на формування суми знань, її виховний потенціал розкривається недостатньо. Основною метою екологічного виховання є формування уявлення про унікальну внутрішню самоцінність природи, вміння бачити довгострокові перспективи для людини та планети; розвиток дбайливого і відповідального ставлення до природи.

Екологізація професійної підготовки дизайнерів є особливо актуальною, адже їм доводиться працювати в умовах урбанізованого середовища на межі між технікою, природою, мистецтвом. Включення екологічного компонента у сферу проектної діяльності забезпечить досягнення балансу між природою та матеріальним світом, створеним людиною. Варто зазначити, що екологізація дизайн-освіти повинна ґрунтуватися на основі системного підходу та принципів екологічного дизайну, завдяки цьому забезпечуватиметься цілісність загальнохудожньої, інженерної, гуманістичної та екологічної складової професійної освіти майбутнього дизайнера.

Екодизайн – одна з останніх парадигм розкриття у сфері дизайну сучасних екологічних проблем та спроб їх вирішення шляхом зміни підходів до процесу проектування. О. Орлова пропонує таке визначення екодизайну: "Це такий дизайн, естетична цінність якого зростає, або, принаймні, не зменшується з плином часу; це дизайн, який включає в себе екологічні аспекти під час формування об'єктів і сприяє виникненню досконалішої культури виробництва і споживання" [3, с. 9].

В умовах збільшення населення й споживчих потреб суспільства проблема обмеженості природних ресурсів потребує нових підходів її вирішення, зокрема засобами екологічного дизайну: впровадження природовідтворювальних і безвідходних технологій; використання традиційних ресурсів для певної місцевості та зниження матеріальних і енергетичних витрат (ефективне матеріаловкладення та енергоефективне проектування); використання біонічного підходу в проектуванні; рекультивация порушених територій; багаторазове використання продуктів і пропозиція споживачеві товарів і послуг, що забезпечують природозберігаючий та природовідтворювальний спосіб життя (довговічний (позачасовий) дизайн); проектування об'єктів, які можна буде утилізувати [2, 3, 4, 6].

Одним із завдань екодизайну є забезпечення коєволюції (механізм адаптивних змін взаємозалежних елементів, які є частинами цілісної динамічної системи) природи та людини. Згідно з цим положенням трактування поняття "природокористування" не повинно зводитися до ототожнення з "процесом використання природних благ із метою задоволення матеріальних і культурних потреб суспільства", людство повинно адаптуватися до об'єктивних потреб природи. Тому саме в умовах екологічної кризи зростає значимість науково-теоретичної бази, здатної спрямувати сили дизайнерів у русло екологічно доцільного, природовідтворювального проектно-виробничого процесу.

Вивчення наукової літератури [1, 2, 4, 5] та педагогічної практики дозволило зробити висновок, що оптимальним способом екологізації дизайн-освіти є дифузне включення питань екологічного дизайну у зміст більшості навчальних дисциплін. При цьому необхідно враховувати відповідність матеріалу темам і основному змісту курсу. Виходячи з цього, розкриватимуться ті або інші аспекти екологічних проблем та їх можливі вирішення за допомогою дизайнерських рішень. Такий шлях дасть змогу модернізувати, розширити і поглибити основні компоненти вже наявного змісту навчальних дисциплін, його виховну, розвиваючу, загальнокультурну функції. Крім того, такий спосіб сприятиме формуванню у студентів цілісного бачення сутності екологічних проблем і шляхів їх вирішення. Цей спосіб екологізації дизайн-освіти не порушуватиме цілісності занять та забезпечуватиме зв'язок змісту курсу певної дисципліни із знаннями про природу.

Під час навчального проектування (виконання курсових і дипломних робіт) студенти зможуть продемонструвати не лише теоретичні знання, а й вміння самостійно мислити, робити узагальнення та висновки; показати навички проектування із врахуванням принципів екологічного дизайну на практиці Ефективною є організація тижнів раціонального природокористування, акцій, конкурсів, що стимулюватиме студентів до активних дій, екологічно доцільної діяльності, вона стане нормою поведінки, фаховою установкою, визначить особистісну позицію, відбудеться становлення нових професійних цінностей.

Висновки. Загалом екологізація дизайн-освіти передбачає: застосування системного підходу; забезпечення принципу наступності та перспективності екологічної освіти та виховання; формування екологічного світогляду як важливої складової професійної культури фахівця; органічне поєднання мистецького, технічного й екологічного компонентів навчання, актуалізацію творчого потенціалу студентів у русло екологічно доцільного, природовідтворювального проектно-виробничого процесу.

Перспективи подальшого дослідження пов'язані з обґрунтуванням цілісної методики екологічної освіти та виховання дизайнерів.

Література

1. Бойчук О.В. Основні напрями розвитку екодизайну / О.В. Бойчук, О.О. Галушка // Становлення, розвиток і сучасні проблеми вищої художньої та промислової освіти в Україні: тези доп. Всеукр. наук.-метод. конф. / упоряд. Л. Бикова. – Харків: Вид-во ХХПІ, 1996. – С. 28-29.
2. Кондратьєва К.А. Дизайн і екологія культури / К.А. Кондратьєва. – М.: Изд-во МГХПУ им. С.Г. Строгонова, 2000. – 105 с.
3. Орлова О.О. Екологічний фактор формування в дизайні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознав.: спец. 05.01.03 "Технічна естетика" / О.О. Орлова. – Харків, 2003. – 20 с.
4. Пригодін М.Д. Біонічний екодизайн і екологічні аспекти при проектуванні промислових виробів / М.Д. Пригодін // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв: зб. наук. праць. – Харків: Вид-во ХДАДМ. – 2011. – № 1. – С. 46-48.
5. Прусак В.Ф. Особливості екологічного світогляду майбутнього дизайнера в системі неперервної освіти / В.Ф. Прусак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. – Сер.: Педагогіка. – Тернопіль, 2011. – № 2. – С. 86-90.
6. Уваров А.В. Экологический дизайн: опыт исследования процессов художественного проектирования: автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. искусствoved.: спец. 17.00.06 "Техническая эстетика и дизайн" / А.В. Уваров. – М., 2010. – 20 с.

Троцькая Е.С. Экодизайн в контексте решения проблем экологизации дизайн-образования

Проанализированы особенности экологизации содержания дизайн-образования на основе принципов экологического дизайна и формирования экологического мировоззрения как важной составляющей профессиональной культуры будущего ландшафтного дизайнера. Обоснована необходимость экологического воспитания студентов и диффузного включения вопросов экодизайна в содержание большинства учебных дисциплин.

Ключевые слова: экодизайн, экологическое воспитание, экологическое мировоззрение, дизайн-образование.

Trotska O.S. Ecodesign in the context solution of a problem of ecologization of design education

The features of ecologization of the content of design education based on the principles and tools of ecological design and formation of environmental mindset as an important component of the professional culture of the pre-service landscape designer has been analyzed in the article. There has been substantiated the necessity of environmental education and the diffuse integration of ecodesign issues in the content of most academic disciplines.

Keywords: ecodesign, environmental education, environmental mindset, design education.

УДК 37:7.012:373.62 Доц. О.О. Фурса, канд. пед. наук, ректор – Мистецький інститут художнього моделювання і дизайну ім. Сальвадора Далі

ОСНОВНІ НАПРЯМИ І ЧИННИКИ СТАНОВЛЕННЯ ДИЗАЙН-ОСВІТИ

Осмыслено проблему функціонування та розвитку сучасної дизайн-освіти. В історико-педагогічному контексті розглянуто і прокоментовано традиційні підходи до підготовки фахівців цієї галузі. Особливу увагу звернено на розмежування специфіки двох понять: "якість вищої освіти" та "якість підготовки у ВНЗ" щодо професійної підготовки дизайнерів.

Ключові слова: дизайн-освіта, якість вищої освіти, якість вишівської підготовки, модернізація професійної освіти, фундаменталізація вищої освіти.

Постановка проблеми, її зв'язок із важливими завданнями. Становлення ринкових відносин потребує значної кількості професійно підготовлених фахівців, здатних зробити вітчизняну продукцію конкурентоспроможною завдяки вдосконаленню її естетичних якостей. Від забезпеченості провідних галузей національної економіки висококваліфікованими кадрами істотно залежить успішність вирішення цього надважливого завдання, що потребує посиленої уваги до професійної підготовки дизайнерів, її структури, змісту й організації. Особливої актуальності на сучасному етапі набуває проблема вивчення становлення і розвитку системи освітньої підготовки дизайнерів в Україні і світі як невід'ємної складової загальної системи вищої освіти й дієвого фактора розвитку проектної культури суспільства.

До об'єктивних чинників, що обумовлюють становлення і розвиток дизайн-освіти в Україні, варто віднести такі:

- становлення в Україні ринкових відносин і, відповідно, істотне і різке збільшення імпортової, часто неякісної продукції на внутрішньому ринку, що спричинили необхідність підготовки професійних дизайнерів, спроможних протиставити свій продукт аналогічним імпортованим зразкам;
- намагання уряду забезпечити сталий підйом економіки, з одного боку, потрібно акцентувати увагу суспільства на значному підвищенні якості (зокрема в дизайні) вироблених в Україні товарів, призначених як на експорт, так і для внутрішнього ринку, з іншого – збільшити державне замовлення щодо професійної підготовки дизайнерів, які забезпечать зростання якості товарів вітчизняного виробництва;

- спрямованість на європейську інтеграцію України, пов'язану з вирішенням проблем гуманізації середовища життєдіяльності людини, а дизайн і система дизайн-освіти – це визнані у світі інструменти такої гуманізації.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Дослідження є складовою частиною науково-дослідної теми відділу теорії та історії педагогічної майстерності Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України "Розвиток педагогічної майстерності викладачів у вищих навчальних закладах непедагогічного профілю в умовах інформаційно-технологічного суспільства".

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи мистецької і, зокрема, дизайнерської освіти висвітлені в працях Г. Гребенюка, В. Даниленка, О. Олексюк, О. Отич, В. Прусака, О. Рудницької, В. Тищенко та ін. Мистецтво дизайну представлено як фактор істотних соціальних змін і несе в собі значний потенціал перетворень економічної і культурної сфер (Т. Адорно, Д. Белл, З. Бегенау, М. Вебер, Г. Гессен, К. Джонс, Г. Земпер, Т. Кун, Г. Маркузе, Г. Рид, Ж.-П. Рікер, М. Мак-Люен, Т. Парсонс, Г. Саймон, О. Хакслі, І. Тен та ін.). Означена позиція наявна й у працях сучасних російських і українських філософів, митців і педагогів (У. Арістова, В. Аронов, В. Біблер, О. Генісаретський, В. Даниленко, О. Долженко, Е. Ільєнков, М. Каган, Л. Новікова, В. Прусак, В. Разумний, Г. Щедровицький та ін.).

Мета роботи. Для виокремлення особливостей функціонування і розвитку сучасної дизайн-освіти, необхідно з'ясувати насамперед традиційні напрями щодо підготовки фахівців означеної галузі, що і визначило мету й завдання роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження. У спектрі перспективних напрямів підготовки дизайнерів мають не тільки відобразитися поточні потреби суспільства, а й урахуватися динаміка їх еволюції. В умовах постійної мінливості змісту знань, постійного збільшення їх обсягу зростаючими темпами в усіх країнах триває реформування вищої школи за такими напрямками:

- модернізація з метою підвищення якості вищої професійної освіти;
- диверсифікація та інтеграція з наукою і виробництвом;
- демократизація, гуманізація та гуманітаризація;
- фундаменталізація, неперервність і комп'ютеризація.

Кожний із цих напрямів відрізняється специфічним відображенням у розвитку дизайнерської освіти. Її ефективність залежить від того, наскільки повно і глибоко у виробленні її стратегії враховано соціокультурні характеристики конкретного суспільства. Однією з найважливіших характеристик соціальної реальності в умовах сучасної України є полікультурність. Нині "...необхідність багатокультурної освіти в Україні зумовлюється крахом економічної політики соціалізму, наслідком якого стало падіння міфу про безконфліктний і несуперечливий розвиток відносин між різними культурними групами" [3]. Найпоследовнішим і продуктивним втіленням ідей і підходів у цьому напрямі вважаємо модель дизайнерської школи. Така модель розробляється і реалізується у Харкові, Києві, Львові. Кожна з них має "власне обличчя" й особливі творчі здобутки.

Принципово важливим є усвідомлення такого факту: кількість навчальних закладів, що займаються підготовкою фахівців у галузі дизайну, порівняно з економічно розвиненими європейськими країнами, вкрай обмежена. Вирішення проб-